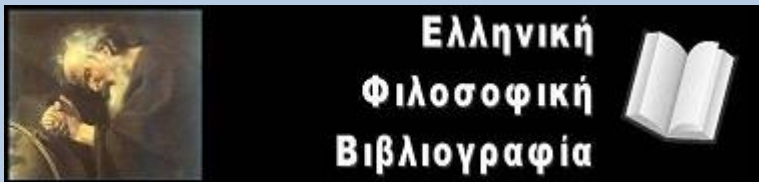

Κώστας Λάμπος

**Η ατομική ιδιοκτησία ως μήτρα βίας, εξουσίας,
ανισότητας, εγκληματικότητας, σκοταδισμού
και ανηθικότητας¹**

**(Ένας αντίλογος στους προφήτες του Φιλελευθερισμού
και στους 'ιεροκήρυκες' του Νεοφιλελευθερισμού
με σκοπό τον γόνιμο δημόσιο διάλογο)**

«Φιλοσοφικά Δημοσιεύματα 2018»

---

¹ Απόσπασμα από την Εισαγωγή του πρόσφατου βιβλίου του Κώστα Λάμπου, με τίτλο: *Η γέννηση και ο θάνατος της ατομικής ιδιοκτησίας*, Εκδόσεις ΚΟΥΚΚΙΔΑ, Αθήνα 2017.

Summary

Individual ownership over the means of production, which breaks societies into competing classes, nations and international militarist coalitions, is only a relatively recent and small chapter in human history. Nevertheless this has not prevented individual property from becoming a Pandora's box, and the source of all the suffering of humanity that revolve around the economic and social inequality that cause violence, power, crime, obscurantism and immorality. But individual property cannot be a right over the right to life and freedom, and capitalism cannot be the "fate" of mankind, as the "prophets" of liberalism and the "preachers" of neoliberalism claim, because the laws of movement and evolution of societies and of mankind as a whole lead slowly but firmly towards communitarianism, direct democracy and a classless society. This cluster of questions, issues and problems I seek to place at the center of the public debate with my recent book, "**The Birth and Death of Private Ownership**", published by ΚΟΥΚΚΙΔΑ publications, in the hope that the obscurantist and the ruling hierarchy will not again impose their guilty silence in the forces of Labor, Science and Culture.

Λέξεις κλειδιά: ατομική ιδιοκτησία, καπιταλισμός, βία, ανισότητα, εγκληματικότητα, ανηθικότητα, Λάμπος

Η τρέχουσα οικονομική κρίση του καπιταλισμού δεν είναι καινούργια κι ας αποτελεί έκφραση της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης. Δεν είναι μόνο κρίση που αποσκοπεί στην μονοπολική αναδιάρθρωση της παγκόσμιας καπιταλιστικής οικονομίας, αλλά, για να επιτύχει αυτό το σκοπό, λειτουργεί και ως πνευματική κρίση και κρίση αξιών που αποδομεί τον τρόπο ορθολογικής σκέψης και αποσκοπεί στο να ‘ωριμάσει’, διά της υπονόμησης της γλώσσας και της σκέψης, της παραπληροφόρησης και του αποπροσανατολισμού, την ανθρωπότητα να δεχτεί τη Νέα Φασιστική Τάξη Πραγμάτων. Δεν είναι ούτε η τελευταία κρίση, κι ας είναι ο τελευταίος κρίκος μιας ατέλειωτης σειράς κρίσεων του κεφαλαίου που προσπαθεί να αναγεννηθεί μέσα από τις στάχτες του με κάποια καινούργια μορφή που θα του δίνει παράταση ζωής, έστω κι αν αυτό σημαίνει όξυνση της φτώχειας και της καταστροφικής επίδρασής του πάνω στη Φύση και στην κοινωνία, με την αποκρουστική μορφή της καπιταλιστικής βαρβαρότητας και της ‘παγκόσμιας διακοβέρνησης’.

Με τις κρίσεις του το κεφάλαιο αναζητά διέξοδο από τις αντιθέσεις του, τις αντιφάσεις του, τις ανικανότητές του, την απληστία του και την αστάθειά του, δημιουργώντας όλο και μεγαλύτερα, όλο και τραγικότερα, όλο και καθολικότερα αδιέξοδα για τις κοινωνίες και την ανθρωπότητα συνολικά. Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι και τα πολιτικά κόμματα ολόκληρου του φάσματος του αστικού κοινοβουλευτισμού, νεοφιλελεύθερα αστικά δεξιά, κεντροαριστερά και κρατιστικά αστικά ‘αριστερά’, διακηρύσσουν υποκριτικά και εγγυώνται ότι με την πολιτική τους θα οδηγήσουν από την αδιέξοδη κρίση σε διέξοδο που θα ανανεώνει και θα ‘ηθικοποιεί’ τον καπιταλισμό, αλλά και θα βελτιώνει τη θέση των εργαζόμενων, εκπαιδεύοντας τις κοινωνίες στο παιχνίδι του χορτάτου σκύλου και της ολόκληρης καπιταλιστικής πίτας, η διανομή της οποίας καταγράφεται από τις στατιστικές ως ραγδαίο άνοιγμα της εισοδηματικής ψαλίδας υπέρ του κεφαλαίου και σε βάρος της Εργασίας. Είναι γνωστό ότι καμιά οικονομική κρίση δεν έρχεται απροειδοποίητα, αλλά ως συνέπεια μεγάλης και συνεχούς σειράς μικρών και συνεχώς ογκούμενων οικονομικών και κοινωνικών επεισοδίων, γεγονότων και φαινομένων, που προκαλούνται εξαιτίας της οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας και κορυφώνονται με το ξέσπασμά της. Όπως είναι γνωστό οι οργανωμένες εξουσιαστικές ιδέες με τη μορφή της πολιτικής φιλοσοφίας, της κομματικής ιδεολογίας και των κυβερνητικών προγραμμάτων γεννούν, ως αυτοεκπληρούμενες προφητείες, θεσμούς, δομές και γεγονότα που εξυπηρετούν τα στενά συμφέροντα των ηγετικών στρωμάτων, της άρχουσας τάξης, της εκάστοτε συγκεκριμένης κοινωνίας, περιτυλιγμένες πάντα με εντυπωσιακές απατηλές υποσχέσεις πως όλα αυτά συντελούνται για το συμφέρον ολόκληρης της κοινωνίας.

Έτσι, και η τρέχουσα παγκόσμια οικονομική κρίση του καπιταλισμού αποτελεί το ξέσπασμα της διαρκώς ογκούμενης οικονομικής, κατά συνέπεια

και της κοινωνικής ανισότητας, καθώς και της καλπάζουσας ανισορροπίας, εξαιτίας του ιμπεριαλιστικού διεθνούς καταμερισμού της Εργασίας και των άνισων όρων εμπορίου, μεταξύ των κρατών κατά τις τελευταίες δεκαετίες του υποτιθέμενου πολιτικού θριάμβου του νεοφιλελευθερισμού. Οξύνθηκε ως επακόλουθο της ‘ειρηνικής’ μεταμόρφωσης του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού, που δόλια και απατηλά πολιτογραφήθηκε ως ‘σοσιαλισμός’ και συνακόλουθα ως ‘θάνατος του σοσιαλισμού’, σε νεοφιλελεύθερο ιδιωτικό καπιταλισμό, ο οποίος διά της παγκοσμιοποίησής του εξελίσσεται σε μια ολοκληρωτική παγκόσμια δικτατορία του κεφαλαίου πάνω στις δυνάμεις της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού, δηλαδή πάνω στην εργαζόμενη κοινωνία-ανθρωπότητα, που με την πολιτική λιτότητας, δηλαδή της καθυπόταξης και του πνευματικού στραγγαλισμού των εργαζόμενων, θα φέρει νέες, χειρότερες για την ανθρωπότητα καταστροφικές κρίσεις.

Γι’ αυτό, άτομα, κοινωνίες και ανθρωπότητα, οι δυνάμεις της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού που μαθαίνουν να συνδέουν τους θρησκευτικούς μύθους, τις πειραγμένες οικονομικές θεωρίες και τις πολιτικές ιδεολογίες με τα συμφέροντα που εξυπηρετούν, δεν θέλουν θεωρίες που να ‘τετραγωνίζουν τον κύκλο’, ή δυνάμεις καταστολής που θα κυκλώνουν τα τετράγωνα των φτωχών και εξεγερμένων συνοικιών που αναζητούν διέξοδο όχι στα πλαίσια του καπιταλισμού, αλλά έξω, πέρα και ενάντια σ’ αυτόν. Οι άπειροι αγώνες και οι τεράστιες θυσίες τους δείχνουν ότι όσο ως άτομα, κοινωνίες και ανθρωπότητα δεν γνωρίζουμε την πρωταρχική αιτία των κρίσεων, δηλαδή την πόρτα από την οποία μπήκε στις κοινωνίες η οικονομική ανισότητα –και συνεπώς οι κρίσεις στασιμότητας, πείνας και καταστροφικών πολέμων για την ‘ανασυγκρότηση’ της οικονομικής βάσης της εκάστοτε εξουσίας, και ιδιαίτερα αυτής του κεφαλαίου–, δεν θα μπορούμε να βρούμε την πόρτα εξόδου από το κατ’ εξοχήν σύστημα της κοινωνικής ανισότητας και των καταστροφικών κρίσεων, τον καπιταλισμό και το δρόμο προς μια ανθρωπινότερη κοινωνία, προς έναν καλύτερο κόσμο.

Είναι ιστορικά βεβαιωμένο πως η ανθρωπότητα πορεύτηκε κατά τη μεγαλύτερη περίοδο της διαδρομής της σε συνθήκες ισότητας και ισοκατανομής. Είναι επίσης ιστορικά βεβαιωμένο πως η κοινωνική ανισότητα άρχισε σε μια συγκεκριμένη ιστορική περίοδο και από μια συγκεκριμένη απόφαση μιας αυθαίρετης, μειοψηφικής και ένοπλης εξουσίας που καθιέρωσε το δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας πάνω στους ηττημένους αντιπάλους της και πάνω στην κοινότητα γη. Με βάση αυτά τα δεδομένα, η μελέτη των όρων της γέννησης και του θανάτου της ατομικής ιδιοκτησίας προσανατολίζεται προς την έρευνα των συνθηκών γέννησης και της φύσης της ατομικής ιδιοκτησίας, αλλά και των όρων λειτουργίας, των συνεπειών και της κατάργησής της.

Σκοπός αυτής της μελέτης δεν είναι να πάρουν τις ιδιοκτησίες των εχόντων οι μη έχοντες, για να συνεχιστεί η κοινωνική ανισότητα, οι κοινωνικές συγκρούσεις και ο ταξικός ρεβανσισμός, ούτε να ξαναμοιραστούν οι άνισες ατομικές ιδιοκτησίες σε ίσα μέρη, γιατί η κοινωνική ισότητα δεν είναι μαθηματικό πρόβλημα ισοκτησίας, που είναι αντικειμενικά αδύνατο να υπάρξει, αλλά πρόβλημα καθολικής ακτημοσύνης, ή, με άλλα λόγια, πρόβλημα κοινοκτημοσύνης πάνω στα μέσα, τους όρους και τους πόρους

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΜΠΟΣ

παραγωγής, στην οποία *ο καθένας*, σύμφωνα με το διαχρονικό όραμα των δυνάμεων της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού, *θα συμμετέχει στην παραγωγή ανάλογα με τις δυνατότητές του και θα απολαμβάνει στην κατανομή ανάλογα με τις ανάγκες του.*

Η κοινωνική ισότητα μπορεί να εννοηθεί μόνο ως σχέση αναλογίας μεταξύ δυνατοτήτων-υποχρεώσεων και αναγκών-απολαβών, πράγμα που σημαίνει *ίσες υποχρεώσεις για ίσες δυνατότητες, ίσες ευκαιρίες για όλους και ίσες απολαβές για ίσες ανάγκες.* Σημαίνει μια κοινωνία μίαν όλων και όχι παραμίαν των πολλών, στα πλαίσια της οποίας κανένας δεν θα μπορεί να αποκτά πλούτο και δικαιώματα πέρα από τα αναγκαία για τη φυσιολογική σωματική και πνευματική του εξέλιξη, αλλά και κανένας δεν θα αφήνεται να γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης, με αποτέλεσμα να πένεται και να χάνει την ανθρώπινη αξιοπρέπειά του και την ελευθερία του. Αυτή η κοινωνική ισότητα που για εκατοντάδες χιλιάδες ή και για εκατομμύρια χρόνια υπαγορεύτηκε από βιολογικούς λόγους για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους και αποτυπώθηκε σε μορφές κοινωνικής οργάνωσης με κριτήριο την ανάλογη με τις ανάγκες ισοκατανομή των κοινών αγαθών, οφείλει να επαναδιατυπωθεί και να επανακτηθεί στο σημερινό πολιτισμικό επίπεδο, τόσο για βιολογικούς λόγους επιβίωσης του ανθρώπινου είδους όσο και για λόγους κοινωνικούς, ηθικούς και ανθρωπιστικούς, ως απάντηση στην καπιταλιστική βαρβαρότητα που απειλεί την ανθρωπότητα με έναν νέο παγκόσμιο πόλεμο, με πιθανότερη κατάληξη έναν ψηφιακό-τεχνολογικό Μεσαίωνα που θα επαναπροσδιορίζει την ανθρώπινη ύπαρξη με όρους κεφαλαίου, ανισότητας και εξουσίας.

Σκοπός αυτής της μελέτης είναι να κατανοηθεί η εγωιστική φύση, ο συγκρουσιακός χαρακτήρας, ο διασπαστικός ρόλος και οι αρνητικές συνέπειες της ατομικής ιδιοκτησίας πάνω στον άνθρωπο και στην κοινωνία του. Γι' αυτό θα ανατρέξουμε στις συνθήκες που τη γέννησαν και την επέβαλαν, στις πληγές που άνοιξε πάνω στα σώματα των επιμέρους κοινωνιών και στο ξεστράτισμα του ανθρώπινου πολιτισμού, όπου σήμερα, και εξαιτίας της κοινωνικής ανισότητας, η ανθρωπότητα σφαδάζει κάτω από την σκοταδιστική και ένοπλη δικτατορία του 1% του παγκόσμιου πληθυσμού που καταπατά το δικαίωμα του άλλου 99% να ζει με αξιοπρέπεια, γιατί έχει υφαρπάξει πάνω από το 60% του πλανήτη ως ατομική του ιδιοκτησία και μέσω αυτού, των άδικων νόμων, των δομών, των λειτουργιών και των κατασταλτικών μηχανισμών, ελέγχει και σφετερίζεται πάνω από το 80% του παγκόσμιου πλούτου.

Τέλος, σκοπός αυτής της μελέτης είναι να προσεγγίσει και να φωτίσει τις αντικειμενικές και υποκειμενικές προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για το ξεπέραςμα του 'φόβου του θεού', δηλαδή του φόβου του φετίχ της εξουσίας, της εξουσίας της ίδιας και συνεπώς του φόβου του Νόμου, της νόθας συνείδησης και της ιδεολογικής πλάνης περί της 'ιερότητας της ατομικής ιδιοκτησίας' και της 'αιωνιότητας του καπιταλισμού'. Όμως ένας στείρος αντικαπιταλισμός, και μάλιστα στο όνομα ενός άλλου καπιταλισμού, φασιστικού ή κρατικίστικου τριτοτεταρτοδιεθνιστικού ή ποπουλίστικου λατινοαμερικανικού τύπου, δεν μας οδηγεί στην έξοδο από τον καπιταλισμό. Είναι αναγκαίο να συνδυάσουμε την άρνηση του καπιταλισμού με μια νέα

θέση, ένα νέο πρόταγμα που θα πείθει για τη χρησιμότητα και την εφικτότητα της ριζικής ακύρωσης του καπιταλισμού, αλλά και για το ρεαλισμό ενός άλλου τύπου κοινωνίας χωρίς αφεντικά και δούλους, προϋπόθεση αναγκαία και ικανή για μια άλλη φιλοσοφία ζωής και για μια άλλη κοινωνία που θα κινείται στη λογική της αμεσοδημοκρατικής αυτοδιεύθυνσης, του «*μέτρον ἄριστον*» και του «*πάντων πραγμάτων μέτρον ἄνθρωπος*». Και το σπουδαιότερο είναι ότι αυτός ο μετασχηματισμός μπορεί να συντελεστεί με αυξημένη την αυτοπεποίθηση και την ικανότητα άμεσης παρέμβασης των δυνάμεων της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού, για να μην παραλύσει η κοινωνική δυναμική και για να αποτραπεί η δημιουργία οικονομικού και διοικητικού χάους, που θα το εκμεταλλευτούν οι ένοπλες οργανωμένες εξουσιαστικές συμμορίες για να περιθωριοποιήσουν και να καθυποτάξουν και πάλι την κοινωνία.

Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι για να βγει κάποτε η ανθρωπότητα από το θανάσιμο αδιέξοδο που δημιουργήθηκε με την εμφάνιση, τη βίαιη επιβολή και την αιματηρή διατήρηση της ατομικής ιδιοκτησίας, είναι αναγκαία η απόλυτη και ριζική κατάργηση και η αντικατάστασή της από σχέσεις κοινωνικοποίησης των πάντων, με τη μορφή της άμεσης δημοκρατίας των κοινών αγαθών και περιεχόμενο την αταξική κοινωνία στα πλαίσια μιας σύγχρονης κοσμοαντίληψης για έναν Οικουμενικό Ουμανιστικό Πολιτισμό.

Οι δυνάμεις της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού που υπομονετικά και επίμονα οδήγησαν με αμέτρητους αγώνες και τεράστιες θυσίες την ανθρωπότητα από τις σπηλιές μέχρι τον 21^ο αιώνα και το διάστημα, έχουν δημιουργήσει όλες τις αναγκαίες υλικοτεχνικές προϋποθέσεις για το ξεπέρασμα του καπιταλισμού και την οικοδόμηση μιας κοινωνίας των διαφορετικών ανθρώπων και πολιτισμών μεν αλλά των ίδων δε. Εκείνο που μένει ακόμα ανολοκλήρωτο είναι οι υποκειμενικές προϋποθέσεις, δηλαδή η συνειδητοποίηση από τις ίδιες αυτές δυνάμεις ότι το ζήτημα της κοινωνικής τους απελευθέρωσης δεν είναι υπόθεση θεών, μεσσιών, βασιλιάδων, ηρώων, ηγετών και 'φωτισμένων' ελίτ, απελευθερωτικών εξουσιαστικών και τάχα 'αριστερών' εξουσιαστικών πρωτοποριών. Αντίθετα, είναι αποκλειστικά δικό τους έργο και δική τους ιστορική υποχρέωση απέναντι στις γενιές που χάθηκαν για να φτάσουμε έως εδώ, αλλά και στις γενιές που έρχονται, για να μη μείνουμε εδώ ή να πισωγυρίσουμε, αλλά να συνεχίσουμε τον αγώνα που θα μας φέρνει όλο και πιο κοντά στο διαχρονικό όραμα της ανθρωπότητας για την κοινωνική ισότητα και τον ουμανισμό. Αυτό βέβαια προϋποθέτει την ανάπτυξη της ικανότητας να βλέπουμε μέσα στο Σήμερα τι κυοφορείται για το Αύριο που Μεθαύριο θα είναι Χτες, για να αποτρέπουμε αρνητικές και να ενισχύουμε θετικές εξελίξεις που θα μας καταστήσουν ως άτομα, ως κοινωνίες και ως ανθρωπότητα ικανούς να χειραφετηθούμε και να αυτοκυβερνηθούμε, πράγμα που προϋποθέτει ένα νέο, ρωμαλέο Κίνημα Οικουμενικού Ουμανιστικού Διαφωτισμού, για να μάθουμε όχι μόνο τι δεν θέλουμε, αλλά και τι ακριβώς θέλουμε και πώς θα το πραγματοποιήσουμε.

Γι' αυτόν τον λόγο είναι ζωτικά αναγκαία η επιστημονικά έγκυρη και κοινωνικά χρήσιμη Γνώση να δραπετεύσει από τα κλειστά 'επιστημονικά ιερατεία' που διαπλέκονται με την εκάστοτε εξουσία, να κατεβεί στα

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΜΠΟΣ

χαμηλότερα μορφωτικά στρώματα των δυνάμεων της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού, με στόχο την απαλλαγή των κοινωνιών από τις ‘θεόπνευστες’ πνευματικές ελίτ, από τις αγοραίες ιδεαλιστικές φιλοσοφίες, από τους ντελάληδες της αστικής ιδεολογίας, ακόμα και από τις μεσσιανικές ‘αριστερές’ εξουσιαστικές/συστημικές πρωτοπορίες, και να προχωρήσει στην αριστεροποίηση της ίδιας της κοινωνίας, στην προοπτική της οικοδόμησης από τα κάτω ενός καλύτερου μέλλοντος και όχι στην, με διάφορα μερεμέτια και ανέξοδες για το κεφάλαιο ‘μεταρρυθμίσεις’, επιδιόρθωση του ιστορικά νεκρού, αλλά ακόμα επικίνδυνου, απάνθρωπου και καταστροφικού καπιταλισμού.

Είναι ζήτημα ζωτικής σημασίας να απελευθερωθούν τα λαϊκά στρώματα από την αστική ιδεολογία του κοινοβουλευτισμού, ο οποίος ενώ γνωρίζει πως η ανηθικότητα του καπιταλισμού ξεκινάει από την ατομική ιδιοκτησία και την κοινωνική ανισότητα, υποστηρίζει διά των ανταγωνιζόμενων για τη νομή της δοτής εξουσίας κομμάτων πως η ανηθικότητα, η διαφθορά και η εγκληματικότητα οφείλονται στα αντίπαλα κόμματα και στους αντίπαλους πολιτικούς, αφήνοντας συνειδητά το κεφαλαιοκρατικό σύστημα εκτός πεδίου ευθυνών. Το χειρότερο όλων είναι ότι σ’ αυτό το παιχνίδι του κεφαλαίου για την, μέσω των επαγγελματιών πολιτικών και ιδεολογικών διαφημιστών του, παραπλάνηση των πολιτών συμμετέχουν τα λεγόμενα ‘πνευματικά ιδρύματα’, η δεξιά και ‘αριστερή’ ιντελιγκέντσια και τα καθεστωτικά ‘αριστερά’ κόμματα, υποσχόμενα αποτελεσματικότερη και εντιμότερη διαχείριση του κεφαλαιοκρατικού συστήματος, πράγμα που απενοχοποιεί το κεφάλαιο και το εμφανίζει ως ηθικά αδικημένο από τους ανήθικους πολιτικούς υπαλλήλους του, τους οποίους βέβαια αυτό το ίδιο τους κατασκευάζει, τους επιλέγει, τους χρηματοδοτεί, τους επιβάλλει και τους ανακυκλώνει ως πολιτικούς διαχειριστές του.

Ο πολιτικός μύθος ότι τάχα φταίνει τα ‘μνημόνια’ και η ‘πολιτική λιτότητας’ και όχι το κεφάλαιο, παραπέμπει παραπλανητικά στη σκέψη ότι μπορεί να υπάρξει καπιταλισμός χωρίς λιτότητα, χωρίς μνημόνια και ανισότητα, φτάνει το υπαλληλικό προς το κεφάλαιο πολιτικό προσωπικό να ανακυκλώνεται στη δοτή διαχείριση της πολιτικής εξουσίας. Με αυτόν τον τρόπο απενοχοποιούνται η πρωτογενής οικονομική εξουσία, η μεγάλη ατομική ιδιοκτησία πάνω στα μέσα παραγωγής και το κεφάλαιο, και οι κύριες ευθύνες μετακινούνται και φορτώνονται σε παρένθετους θεσμούς, όπως τα πολιτικά κόμματα, σε αχυράνθρωπους επαγγελματίες πολιτικούς που τα στελεχώνουν, ακόμα και στα ίδια τα θύματά τους.

Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι να χάνουν οι πολίτες τον έλεγχο πάνω στην πραγματικότητα και να γίνονται πολιτικά ενεργούμενα που εύκολα και απολίτικα μετακινούνται από το ένα παλιό και χρεοκοπημένο αστικό κόμμα στο άλλο, στο νέο ‘προοδευτικό’, ‘σοσιαλδημοκρατικό’, ‘σοσιαλιστικό’, ακόμα και ‘κομμουνιστικό’ κόμμα, ακολουθώντας τον Α ή Β κατασκευασμένο αρχηγό, μέχρι να κατανοήσουν ότι η ζωή τους πάει από το κακό στο χειρότερο και ν’ αρχίσουν να σκέπτονται την επεξεργασία συλλογικών-κοινωνικών λύσεων για τη ζωή τους και τον τόπο τους. Σ’ αυτή τη διαδικασία οφείλουν τα μορφωτικά πιο προχωρημένα τμήματα των

δυνάμεων της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού να παρέμβουν με κάθε πρόσφορο και εναλλακτικό τρόπο στην, μέσα από διαδικασία μαζικής αυτομόρφωσης, αποκάλυψη της σε βάρος τους σκευωρίας και στην ανάδειξη του ρόλου της αυτοπεποίθησης της ίδιας της κοινωνίας στην εφικτότητα της απελευθερωτικής αυτοδιεύθυνσής της.

Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε στην ανθρώπινη ιστορία, γίνεται φανερό ότι τα αδιέξοδα του καπιταλισμού απειλούν την ανθρωπότητα συνολικά, γιατί οι 'ευλογημένοι' της εξουσίας γίνονται όλο και λιγότεροι, όλο και κυνικότεροι, όλο και πιο επικίνδυνοι για την ανθρωπότητα συνολικά. Με την αναγνώριση της πραγματικότητας ότι η ατομική ιδιοκτησία, ως μεγάλη απάτη των εκάστοτε εξουσιών, αλλά και ως μεγάλη πλάνη των εξουσιαζόμενων όλων των εποχών, αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί τη βασική αιτία όλων των δεινών της ανθρωπότητας, θα διευκολυνθεί η διαμόρφωση μιας νέας κοινωνικής συνείδησης που προοδευτικά θα καταστήσει τις επιμέρους κοινωνίες ικανές να συγκροτηθούν τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και οικουμενικά σε αντικαπιταλιστική-ουμανιστική δύναμη αλλαγής. Μια δύναμη που θα διαμορφώσει τους όρους και τις συνθήκες για μια ευρεία έκτασης και μεγάλου κοινωνικού βάθους καθολική ειρηνική εξέγερση, που θα μεταμορφώσει τις ίδιες τις κοινωνίες σε υποκείμενο της ιστορίας, σε άμεσους νομοθέτες που θα καταργήσουν όλους τους άδικους και απάνθρωπους θεσμούς, με πρώτον και κύριο αυτόν της ατομικής ιδιοκτησίας πάνω στα μέσα παραγωγής, για να γίνει δυνατή η κατάργηση όλων των κοινωνικών διακρίσεων και των ανισοτήτων, προϋπόθεση ικανή και αναγκαία για την επανασυγκόλληση, την επανένωση των κοινωνιών.

* * *

Εδώ και πολλά χρόνια ήθελα να καταπιαστώ με το θέμα αυτού του βιβλίου αλλά, μεταξύ άλλων, σκόνταφα στην έλλειψη σχετικής βιβλιογραφίας. Πέρα από κάποιες μπροσούρες του Πολ Λαφάργκ, το κλασικό βιβλίο του Πιερ-Ζοζέφ Προυντόν, *Τι είναι η ιδιοκτησία*, και τις αναφορές του Φρίντριχ Ένγκελς, δεν βρίσκει κανείς παρά ελάχιστα άρθρα και αναφορές σε διάφορα κείμενα, κύρια στο διαδίκτυο, που προσεγγίζουν κριτικά το θέμα της ατομικής ιδιοκτησίας, αλλά όχι ως την πρωταρχική αιτία της διάσπασης των κοινωνιών σε τάξεις, στους εξουσιαστές και εξουσιαζόμενους, στους εκμεταλλευτές και στους εκμεταλλεζόμενους, από την οποία προήλθε το πυραμδικό σύστημα εξουσίας και της κοινωνικής ανισότητας, στο οποίο η βαθμίδα και η θέση του καθενός μας προσδιορίζεται από τη θέση του στην παραγωγική διαδικασία και συνακόλουθα από την ποσότητα και την ποιότητα της ατομικής ιδιοκτησίας-περιουσίας μας. Ολοκληρώνοντας την τετραλογία των τελευταίων βιβλίων μου, με το *Αμερικανισμός και Παγκοσμιοποίηση*, το *Άμεση Δημοκρατία και Αταξική Κοινωνία*, το *Ποιος φοβάται το υδρογόνο;* και το *Θεός και Κεφάλαιο*, που καλύπτουν τη Θέση, την Άρνηση και τη Νέα Θέση, αποφάσισα να καταπιαστώ με την ατομική ιδιοκτησία. Πήρα σβάρνα τις βιβλιοθήκες και τα βιβλιοπωλεία ψάχνοντας για σχετική βιβλιογραφία,

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΜΠΟΣ

αλλά πέρα από πανάκριβα νομικά συγγράμματα και Κώδικες, αστικούς και εμπορικούς, για την υπεράσπιση της ατομικής ιδιοκτησίας από δικηγόρους και νοτάριους, υποθηκοφύλακες και δικαστές, κλέφτες κι αστυνόμους δεν έβρισκα τίποτα σημαντικό, μέχρι που κατέφυγα στο Θησαυροφυλάκιο χρήσιμης Γνώσης, στο Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο και στον Δημήτρη Δημόπουλο, τον σύμβουλο και προμηθευτή σπάνιων και χρήσιμων βιβλίων πολλών συγγραφέων. Εκεί βρήκα το ξεχασμένο βιβλίο *Ατομικισμός και ιδιοκτησία* του Κ. Μπ. Μακφέρσον, των εκδόσεων Γνώση. Αυτό ήταν η πρώτη ώθηση για την αναζήτηση των πηγών και την ερευνητική περιπλάνηση με κατάληξη το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας, το οποίο απομυθοποιεί, αποϊεροποιεί την ατομική ιδιοκτησία και ωθεί τα πράγματα, πέρα από τις παραδοσιακές ιδεολογικές περί ιδιοκτησίας προσεγγίσεις, σε μια ανθρωποκεντρική κοσμοαντίληψη βασισμένη στον οικονομικό ορθολογισμό, στον πολιτικό πραγματισμό και στην υλιστική-φυσική κατανόηση των αέναων κινητήριων δυνάμεων της ανθρώπινης ιστορίας προς την κοινωνική ισότητα και τον ανθρωπισμό.

Έχω πλήρη επίγνωση ότι οι συγγραφικές επιλογές μου ενοχλούν τα σκοταδιστικά και τα εξουσιαστικά ιερατεία, την παραδοσιακή αστική Δεξιά και την αστική Αριστερά με εξαπτέρυγά της την ‘αριστερή’ ‘επαναστατική’ δογματική ή/και αναθεωρητική ιντελιγκέντσια, καθώς και τους ακαδημαϊκούς πνευματικούς ευνούχους που βολεύονται στους προθαλάμους κάποιας εξουσίας έναντι κάποιας ‘έδρας’, θέσης στο κοινοβούλιο, στον κρατικό μηχανισμό και τριάντα αργυρίων της προδοσίας. Γνωρίζω επίσης ότι μεγάλη μερίδα των δυνάμεων της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού φοβούνται να αναζητήσουν τα αίτια για την πνευματική και την οικονομικοκοινωνική μιζέρια τους, καταναλώνοντας σκοταδιστικούς μύθους, τοξικές κομματικές ιδεολογίες και αποβλακωτικά θεάματα σε πολύ μεγάλες δόσεις και σε βαθμό που να μην υποψιάζονται τις ευθύνες τους για όσα συντελούνται γύρω τους και σε βάρος τους, αλλά ούτε και τις δυνατότητές τους, πως «αν ξυπνήσουν μονομιάς, θά ‘ρθει ανάποδα ο ντουνιάς».

Παρ’ όλα αυτά συνεχίζω να κάνω εκείνο που θεωρώ χρέος μου για να είμαι χρήσιμος στην υπόθεση της κοινωνικής ισότητας, ακόμα κι αν πρέπει να είμαι ενοχλητικός και δυσάρεστος σε ‘ξύπνιους’ και ‘κοιμώμενους’, αδιαφορώντας για τη ‘γνώμη’ όσων στερούνται της κρίσιμης ποσότητας και ποιότητας επιστημονικά έγκυρης και κοινωνικά χρήσιμης Γνώσης, αλλά και για τις προθέσεις και τις πράξεις όσων τρέμουν την αλήθεια και φοβούνται πως με αυτή την Γνώση άλλοι, οι λίγοι, θα χάσουν, πέρα από τον ύπνο τους, τα ποιμνιά τους και τον γήινο παράδεισό τους και άλλοι, οι πολλοί, θα χάσουν τις ψευδαισθήσεις και τις αλυσίδες τους. Δυστυχώς οι πολλοί ‘κοιμώμενοι’ που από άγνοια πάσχουν από το ‘σύνδρομο της ψευδαισθήσης του ιδιοκτήτη’, επειδή αγνοούν ότι άλλο πράγμα είναι η ιδιοκτησία μέσω παραγωγής που με την ξένη μισθωτή εργασία αποφέρουν μεγάλα κέρδη και συνεπώς μεγάλη εξουσία στους κατόχους τους και άλλο πράγμα είναι η μικρή, πλασματική και κατά κανόνα υποθηκευμένη ιδιοκτησία με τη μορφή της κατά κανόνα αυθαίρετης ‘καμαρούλας μια σταλιά’, που όχι μόνο δεν αποφέρει εισόδημα στον ιδιοκτήτη της, αλλά του αφαιρεί εισόδημα με την άγρια φορολόγησή της και την απλήρωτη εκμετάλλευσή του που τον κρατάει δέσμιος των τραπεζών

και του πολυκέφαλου κράτους και το χειρότερο τον κάνει αυτόχειρα υπερασπιστή της ατομικής ιδιοκτησίας των μεγαλοϊδιοκτητών, των ολιγαρχών και των παγκόσμιας εμβέλειας οικονομικών ομίλων.

«Θέλει αρετή και τόλμη η ελευθερία», αλλά για να είναι κανείς ελεύθερος πρέπει να το θέλει, να το τολμά και να αγωνίζεται γι' αυτό, με τις όποιες δυνάμεις και δυνατότητές του και με όποιο κόστος. Θέλει δύναμη να μπορείς να μην ανήκεις σε στρούγγες, στοές, λέσχες, κλαμπ, αδελφότητες και αδελφάτα, τάγματα και συντάγματα, μυστικές υπηρεσίες και σκοταδιστικά κονκλάβια. Θέλει κουράγιο και πείσμα να αρνηθείς να γίνεις μέλος μιας 'παρέας κολλητών', ενός 'κλειστού κύκλου', μιας 'ιδεολογικοπολιτικής συμμορίας' ή μιας πολιτικής φράξιας, μιας θρησκευτικής-παραθρησκευτικής σχέτας και μιας 'θύρας 7 ή 13' με κάποιο ηγετίσκο του μισοσκοτάδου με συνωμοτικό χαρακτήρα, ξεχωριστή πειθαρχία και ιδιοτελείς σκοπούς. Θέλει δύναμη, κόπο και πόνο να είσαι ο εαυτός σου και όχι δούλος θείων σκιάχτρων, οπαδός ψευδοσωτήρων και κομματικών ιδεολογιών, ή φερέφωνο κάποιου πνευματικού 'προαγωγού'. Θέλει, θέλει, θέλει πολλά ακόμη, αλλά αξίζει τον κόπο να μπορείς να μιλάς και να γράφεις χωρίς υστεροβουλία και χωρίς να φοβάσαι κανέναν θρησκευτικό μουλά, κανέναν πνευματικό ευνούχο και κανέναν 'αυθεντικό', κρατικό ή μεταλλαγμένο εξουσιαστή, αλλά ούτε και τον όποιο περιφερόμενο φανατικό μοιρολάτρη και φονταμενταλιστή που μπορεί να σκοτώσει ή να σκοτωθεί για την 'πίστη' και την 'ιδεολογία' που επιδέξιοι πνευματικοί ευνουχιστές του φύτεψαν από τα γεννοφάσκια του στο κεφάλι για να τον ποδηγετούν μέχρι τα βαθιά γεράματα...

Για την αναγκαιότητα και τη χρησιμότητα της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ο αγώνας για τη ζωή και την κοινωνική ισότητα δεν σταμάτησε ποτέ και δεν θα σταματήσει από κανέναν μύθο, εξουσιαστή ή ηγεμόνα μέχρι την τελική νίκη των δυνάμεων της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού.

Κι όποιος έχει κάτι καλύτερο να προτείνει ας μην το κρατάει για τον εαυτό του. Ας το καταθέσει στην βάσανο του δημόσιου διαλόγου, ο οποίος δεν έβλαψε ποτέ και κανέναν εκτός από εκείνους που μας θέλουν κωφούς, άλαλους, τυφλούς και δούλους ψεύτικων θεών και πραγματικών αφεντικών και μεγάλων ηγεμόνων που λεηλατούν τις ζωές μας, τον πλανήτη και το μέλλον της ανθρωπότητας.

ΜΙΚΡΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΛΑΜΠΟΥ

Ο Κώστας Λάμπος σπούδασε οικονομικές επιστήμες στη Ζυρίχη, στην Αθήνα και στο Βερολίνο, όπου και ανακηρύχθηκε Διδάκτωρ της Σχολής Οικονομικών Επιστημών του Freie Universität BERLIN. Δίδαξε στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης, (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας), στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και στο ΤΕΙ Αθήνας (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής). Διετέλεσε Πρόεδρος της Κεντρικής Διοίκησης του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας και διευθυντικό στέλεχος της Αγροτικής Τράπεζας. Πήρε μέρος σε δεκάδες επιστημονικά συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και έχει ένα πλούσιο συγγραφικό έργο. Κυριότερα έργα του είναι:

1. *Unterentwicklung, Akkumulationskanäle und Kapitalbildungsmöglichkeiten in den unterentwickelten Agrarländern*, Freie Universität Berlin, Oktober 1974.
2. *Ιμπεριαλισμός και Υπανάπτυξη*, Βερολίνο 1975.
3. *Μετανάστευση. Έυλογία ή Κατάρα;* Βερολίνο 1978.
4. *Abhängigkeit und fortgeschrittene Unterentwicklung dargestellt am Beispiel der Landwirtschaft Griechenlands*. R. G. Fischer Verlag, F/M 1981.
5. *Εξάρτηση, προχωρημένη υπανάπτυξη και αγροτική οικονομία της Ελλάδας*, ΑΙΧΜΗ, Αθήνα 1983.
6. *Συνεταιρισμοί και Ανάπτυξη*, Εκδόσεις ΤΥΠΩΘΗΤΩ-ΔΑΡΔΑΝΟΣ, Αθήνα 1999.
7. *Από την κρίση στην υπέρβαση του Ελληνικού Περιφερειακού Καπιταλισμού*, ΑΙΧΜΗ, Αθήνα 1988.
8. *Συντεταγμένες Εθνικής Αγροτικής Ανασυγκρότησης*, ΗΛΙΑΝΘΟΣ, Αθήνα 1991.
9. *Η Ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου και οι εχθροί της ανάπτυξης*, Αθήνα 1992.
10. *Εισαγωγή στον Οικονομικό Προγραμματισμό*, ΗΛΙΑΝΘΟΣ, Αθήνα 1996.
11. *Αμερικανισμός και Παγκοσμιοποίηση*, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 2009.
12. *Εικόνες ζωής – Σελίδες Ιστορίας*, Αυτοέκδοση, Αθήνα 2012.
13. *Άμεση Δημοκρατία και Αταξική Κοινωνία*, ΝΗΣΙΔΕΣ, Θεσσαλονίκη 2012.
14. *Ποιος φοβάται το υδρογόνο;* ΝΗΣΙΔΕΣ, Θεσσαλονίκη 2013.
15. *Η άμεση Δημοκρατία στον 21^ο αιώνα*. (Επιμέλεια και συμμετοχή), ΝΗΣΙΔΕΣ, Θεσσαλονίκη 2013.
16. *Θεός και Κεφάλαιο*, ΚΟΥΚΚΙΔΑ, Αθήνα 2015.
17. *Η γέννηση και ο θάνατος της ατομικής ιδιοκτησίας*, ΚΟΥΚΚΙΔΑ, Αθήνα 2017.